

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALAND

Naturvård och fiske
Bengt Frizell

BESLUT

2001-01-22

Diarienummer:

231- 53918-99

Sid 1(9)

Till
/enligt sändlista, bilaga 4/

Naturreseptat Ranebo naturskog i Stenungsunds kommun

Beslut om naturreseptat enligt 7 kap 4 § miljöbalken

Innehåll

Beslut
Syfte
Föreskrifter för naturreseptat
Administrativa data
Beskrivning av naturreseptat
Planeringsbakgrund
Behov av och motiv för skydd
Ärendets handläggning
Upplysningar

Bilagor

Bilaga 1. Beslutslista
Bilaga 2. Översiktslista
Bilaga 3. Skötselplan
Bilaga 4. Sändlista
Bilaga 5. Hur man överklagar

Beslut

Länsstyrelsen beslutar att det område, som på bilagd karta (bilaga 1) avgränsats med streckad röd linje, skyddas som naturreservat med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808).

Reservatets namn skall vara **Naturreservatet Ranebo naturskog**.

Med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd (1998:1252), fastställer Länsstyrelsen bifogad skötselplan, bilaga 3. Skötselplanens övergripande målsättningar och riktlinjer skall gälla utan begränsning i tiden.

Länsstyrelsens beslut om interimistisk fredning enligt 11 § naturvårdslagen daterat den 12 februari 1998, dnr 231-18776-98, upphävs när föreliggande beslut vunnit laga kraft. Om detta inträffar senare än den 12 februari 2001 förlängs interimbeslutet med stöd av 11 § naturvårdslagen att gälla till dess det slutliga beslutet vunnit laga kraft, dock längst till den 12 februari 2002.

Syfte

Syftet med naturreservatet är att:

- Ändamålet med reservatet är att bevara ett skogsområde av stor betydelse för naturvård och friluftsliv.
- följa upp åtaganden som följer av medlemskapet i den europeiska unionen. Reservatet har godkänts av regeringen att ingå i det europeiska nätverket av skyddade områden, Natura 2000.

Syftet skall tryggas genom att:

- Skogsmarken får utvecklas fritt.
- Flora och fauna gynnas där så är påkallat genom aktiva skötselåtgärder. Ansvars- och nyckelarter uppmärksammas särskilt.
- Lämningar efter kulturhistoriskt intressanta odlings- och bebyggelsemiljöer skyddas och vårdas.
- Allmänhetens behov av information och anordningar för bibehållen tillgänglighet tillgodoses.

Föreskrifter för naturreservatet

För att uppnå syftet med reservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 3 och 21 §§ förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken, att nedan angivna föreskrifter skall gälla. Vård och förvaltning skall bedrivas i enlighet med upprättad skötselplan, bilaga 3.

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att använda mark- och vattenområden

Det är inte tillåtet att:

1. Uppföra byggnader och anläggningar.
2. Avverka skog, plantera eller utföra röjningar.
Reparationer och underhållsröjningar av befintliga luftledningar får dock utföras.
3. Spränga, schakta, dika, tippa och fylla ut.
4. Anlägga ny bilväg.
5. Behandla sjöar och vattendrag med kemiska preparat. Kalkning får dock ske i sjö eller vattendrag efter kalkningsplan som godkänts av Länsstyrelsen.
6. Genom anordningar ändra vattenståndet i sjöar eller vattendrag utöver tillerkänd rätt i vattendom eller syneförrättning.
7. Bedriva täkt

Åtgärder som anges i den till detta beslut hörande skötselplan får utföras, av naturvårdsförvaltaren eller av den som naturvårdsförvaltaren utser, utan hinder av föreskrifterna.

Ovanstående föreskrifter skall efter erforderliga dispenser från Länsstyrelsen ej utgöra hinder för verksamhet eller anläggning som behövs för totalförsvaret.

B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken samt 3 och 21 §§ förordningen (1998:1252) om områdesskydd gällande förvaltning av reservatet

Naturvårdsförvaltaren har rätt att:

1. uppföra enkla raststugor och toaletter, uppsätta uppsamlingskärl för papper och avfall, anordna rastplatser, parkeringsplatser och eldplatser allt i enlighet med fastställd skötselplan.
2. anlägga gångvägar och stigar i enlighet med fastställd skötselplan samt utföra erforderliga röjningar och andra åtgärder som kan krävas för att hålla dessa tillgängliga för allmänheten.
3. utplacera erforderliga informationsskyltar och utmärka reservatets gränser.
4. uppföra och underhålla parkeringsplatser i enlighet med skötselplan.

Naturvårdsförvaltare och förvaltningsuppgifter:

- Naturvårdsförvaltare är Stiftelsen för Västsvenska fritidsområden. Förvaltningen skall ske i samverkan med markägaren
- Naturreservatet utmärks genom förvaltarens försorg enligt anvisningar av Naturvårdsverket.
- Naturvårdsförvaltningen bedrivs enligt skötselplan som fastställs av Länsstyrelsen, bilaga 3.
- Målsättningar och riktlinjer beträffande de olika skötselanvisningarna gäller utan begränsning i tiden. Behovet av detaljåtgärder för att nå uppsatta målsättningar kan komma att förändras från tid till annan varför dessa bör omprövas löpande. En fullständig utvärdering av skötselplanen bör ske efter senast 10 år.

C. Ordningsföreskrifter för allmänheten enligt 7 kap 30 § miljöbalken

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar är det inte tillåtet att:

1. Framföra motorfordon.
2. Färdas med båt, kanot eller motsvarande.
3. Göra upp eld annat än på platser anvisade av naturvårdsförvaltaren.
4. Rida.
5. Medföra ej kopplad hund.

Med stöd av 7 kap 7 § miljöbalken kan Länsstyrelsen i särskilda fall medge undantag från meddelade föreskrifter.

Administrativa data

Namn:	Ranebo Naturskog
Kommun:	Stenungsund
Areal:	245 hektar varav: produktiv skogsmark 120 hektar; impediment- mark 90; sjö 32 hektar
Fastigheter	Ranebo 1:6
Naturvårdsförvaltare:	Västkuststiftelsen

Beskrivning av naturreservatet

Natur- och kulturhistoriska värden

I sydvästra delen av Svartedalsområdet - ett stort skogsområde mellan Kungälv och Stenungsund - når den bohuslänska fjällbygden Jörlandaåns dalgång. I söder ligger Ranebolunds naturreservat, en ädellövskogslund med

mycket höga naturvärden. Norr om denna i dalgången kring Ranebo gård finns ytterligare ädellövskog i branterna. Ovan de stora branterna vidtar ett stort barrskogsdominerat skogsområde kring sjön Stora Holmevatten. Hela området är av sprickdalskaraktär med hållmarker, småtjärnar, mindre myrmarker, sumpskogar och har en mycket dramatisk och varierad topografi.

Ranebo/St Holmevatten inom före detta kronoparken Jörlanda har stora naturvärden i form av äldre barrskog, ädellövskog på rik mark och en rad skyddsvärda rödlistade arter. I Raneboområdet saknas spår av modernt skogsbruk i de äldre tidigare helt otillgängliga bestånden. Skogarna är visserligen till stor del planterade kring förra sekelskiftet, men sedan återbeskogningen utfördes har de fått stå mer eller mindre orörda.

Resultatet har blivit att skogar av begynnande naturskogskaraktär med ett stort innehåll av lågor, torrakor och orörda småmiljöer och en rad rödlistade och mindre vanliga svampar som kräver död ved som substrat t ex gransotdyna, gräddporing och veckticka. Jättemusseron är en rödlistad skivling som förekommer ovanligt rikligt i det aktuella området i äldre tallskog. I lövskogen i den södra delen finns en rad rödlistade svampar och lavar t ex musselav och spinnfingersvamp. I både löv- och barrskogarna finns vidare en mängd olika signalarter eller för regionen sällsynta arter.

Orördheten tillsammans med den dramatiska topografin ger området en mycket påtaglig vildmarksprägel, vilket attraherar fågelarter som tjäder, orre, järpe, sparvuggla, spillkråka och mindre hackspett. I söder häckar nötkråkan och St Holmevatten hyser storlom. Till området har också under senare år arter som fiskgjuse och vitryggig hackspett mer regelbundet sökt sig. Närheten till den exklusiva lokalen Ranebo lund är betydelsefull i spridningshänseende, särskilt i en framtid om skogarna i närheten får fortsätta att utvecklas i relativ ostördhet. I St Holmevatten finns efter restaureringsinsatser ett bestånd av självreproducerande storröding.

Miljöövervakning (fågelfauna) har bedrivits i den södra delen nära Ranebo gård.

Friluftsliv

Vildmarksprägelns bidrar även till att ge området betydande friluftsmässiga kvaliteter. Vandringsleden från Ranebo gård upp mot Hinnevatten omges av orörda skogar och är mycket vacker. Stigarna går vidare dels mot Flesevatten och naturskogarna väster om Stora Holmevatten och dels till det av småsjöar rika vilda området öster om St Holmevatten där den grova gamla gran-skogen omsluter vandraren. Söder om Hinnevatten och norr om Flesevatten finns magnifika utsiktspunkter åt väster och söder där kusten framträder i fonden.

Markanvändning

Skogsbruk har bedrivits i f.d. Domänverkets regi. Områdets delvis mycket otillgängliga karaktär har dock inneburit att större delen lämnats utan skogliga skötselåtgärder. Sjön St Holmevatten ingår i ett fiskevårdsområde. Kortförsäljning har inte förekommit.

Bebyggelse och anläggningar

Reservatet innehåller inga byggnader eller anläggningar med undantag för dämme vid Stora Holmevattnets utlopp.

Dokumentation

GF Konsult AB har på uppdrag av Länsstyrelsen, Kungälv och Stenungsunds kommuner samt Stiftelsen för Västsvenska fritidsområden genomfört en utredning och värdebeskrivning av kronoparkerna inom Svartedalen Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, GF Konsult AB. Lindqvist M, Sjöstedt O. 1996. Svartedalen. En friluftslivs- och naturvårdsinventering. (Länsstyrelsen Rapport 1996:2). GF Konsult har vidare i en fördjupningsrapport 1997 framtagen på uppdrag av föreningen Rädda Svartedalens Vildmark, lämnat ytterligare dokumentation avseende de mest skyddsvärda skogsbiotoperna inom fastigheten Ranebo (Vildmark i Svartedalen, Naturvärden kring Ranebo och St Holmevatten, Jörlanda, Bohuslän). I rapporterna ges utförliga referenser på befintlig dokumentation över området.

Planeringsbakgrund

Riksintressen m.m.

Ranebo omfattas av riksintresse för friluftsliv. I den pågående översynen av riksintresseområden för naturvård föreslås en utvidgning av Svartedalsområdet som även inbegriper Ranebofastigheten.

I Stenungsunds kommuns ÖP 98 redovisas Ranebo inom område av särskilt värde för rekreation, kulturminnes/- och eller naturvård. För Svartedalen (område 30 i rekommendationskartan), i vilket Ranebo ingår, anges att området skall bevaras för friluftslivets och naturvårdens intressen och med pågående jord- och skogsbruk. Befintliga naturreservat skall utökas.

Befintliga områdesskydd

Större delen av området omfattas av strandskydd. Vidare finns ett biotopskyddsområde om ca fem hektar avsatt.

Behov och motiv för skydd

Regeringen har satt upp som mål att ca 5 % av skogsmarken bör omfattas av skydd. Bristen på områden med sammanhängande åldrig och orörd skogsmark är mycket stor i södra Sverige och når inte upp till den angivna målsättningen. I synnerhet gäller detta kustområdet där landskapet var så gott som helt kallt vid slutet av föregående sekel. Det finns således starka skäl att bevara skogsmark med goda förutsättningar att utveckla naturskogskaraktärer. För skogsmarken i Ranebo talar följande:

- Området innehåller relativt omfattande arealer äldre och av modernt skogsbruk orörda barrskogsbestånd. Dessa innehåller en del nyckelbio-

topter, men är också i sin helhet med anslutande berg- och myrimpediment av begynnande naturskogskaraktär.

- Det finns gott om död ved i form av torrakor och lågor i många delar av bestånden.
- I de äldre barrskogarna finns gott om lokaler för rödlistade vedlevande svampar, t.ex. tickor som gräddporing och vedticka samt kärnsvampar som gransotdyna. Även marklevande och i regionen ovanligare arter som jättemusseron och dropptaggsvamp har noterats.
- I söder kring Ranebo gård och i norr strax söder om Lillevatten finns lövskogar med rika markförhållanden och ett flertal rödlistade arter knutna till lövskogar såsom mussellav, fläckticka och igelkottröksvamp.
- Området hyser ett intressant fågelliv knutet till St Holmevatten, de äldre barrskogarna i området och dalgången söder om Ranebo gård. Skogshöns som tjäder och järpe förekommer i området. Vidare har arter som spillkråka, mindre hackspett, spurvuggla och nötkråka häckningslokaler eller revir inom området. Vitryggig hackspett har tillfälligt noterats i området.

Med hänsyn till områdets höga naturvärden och med hänsyn till reservatets syften kommer pågående markanvändning att försvåras avsevärt och ett reservatsförordnande erfordras.

Föreskrifterna är anpassade till reservatets syften och värden. De är främst avsedda att begränsa skador på mark samt växt- och djurliv.

Beslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna för mark- och vattenområden enligt 3 och 4 kap. miljöbalken.

Ärendets handläggning

Ranebo utgjorde tidigare en del av kronoparken Jörlanda, en av flera kronoparker vilka tillsammans bildade en väsentlig del av Svartedalens friluftsområde. Området har åtminstone sedan 1960-talet funnits med i olika regionala planeringssammanhang. Under 1970-talet genomförde Göteborgsregionens kommunalförbund flera större inventeringar och utredningar om Svartedalen där områdets värden och behov av skydd framhölls. Det hela resulterade i att Svartedalens centrala vildmarksområde på 655 ha skyddades som naturreservat 1982. Under 1996 har det biologiskt mycket värdefulla Domänenreservatet Ranebolund avsatts som naturreservat genom särskild överenskommelse med ASSI Domän AB.

I samband med ASSI Domäns planerade utförsäljningar bildades i juni 1995 en arbetsgrupp bestående av Länsstyrelsen, Kungälv kommun, Stenungsunds, Västkuststiftelsen samt Assi Domän AB.

Arbetsgruppen uppdrog åt GF Konsult AB att utföra en sammanställning och värdebeskrivning av Svartedalens natur- och friluftsvärden som underlag för avgränsning av särskilt värdefulla områden och förslag till bevarandåtgärder. Kronoparken Jörlanda med Ranebo angavs i utredningen som ett

de tre områden där skogsmarken borde ges ett särskilt skydd. I den fortsatta planeringen uteslöts dock området av följande skäl:

- Fastigheten låg avskild från det centrala området och bedömdes inte vara etablerat som friluftsområde i samma utsträckning.
- Detaljinventeringar saknades för området.
- De ekonomiska förutsättningarna för ett längre gående skydd av skogsmarken saknades

I januari 1999 avsattes ca 2 600 hektar av det centrala kronoparksområdet som naturreservat, Svartedalens natur- och friluftsområde, i syfte att säkra allmänhetens tillgång till området samt för att långsiktigt skydda skogsmarken i området. Ca 1 000 hektar av området undantogs från avverkningar.

Samtidigt med att förhandlingar fördes om köp och intrång inom den centrala delen av Svartedalen försåldes Ranebofastigheten till enskild markägare. I samband härmed påbörjade de lokala organisationerna med föreningen Rädda Svartedalens Vildmark en aktion för att även bevara delar av skogsmarken på den försålda Ranebofastigheten. Föreningen låter utföra en inventering av området som visar på höga naturvärden inom delar av fastigheten. Greenpeace etablerar sig i området under hösten 1997 och förhindrar genom aktiva insatser avverkningar som påbörjades i januari 1998.

Sedan ASSI Domän AB och dåvarande Bohuslandstinget förklarat sig villiga att medverka finansiellt vid ett säkerställande av området beslutade Naturvårdsverket att stödja en reservatbildning i området. Länsstyrelsen beslutade i februari 1998 om interimistiskt skydd för del av fastigheten (Länsstyrelsens beslut 1998-02-12, dnr. 132-18776-98). Länsstyrelsens beslut överklagades till regeringen som i beslut 1998-12-17 (dnr. M98/969/4) avslog besvären.

Förslaget till naturreservat har remitterats till Naturvårdsverket som tillstyrker reservatbildning. Kontakter med berörd kommun och intresseorganisationer har skett löpande i samband med arbete med skyddet av det angränsande naturreservatet Svartedalen.

Markägare och sakägare har förelagts att inkomma med eventuella synpunkter på förslaget. Från ägaren till Ranebo 1:6 har inkommit ett flertal synpunkter på föreskrifternas utformning vilka till största delen tillgodosetts. Synpunkterna har bemötts i särskild skrivelse. Från markägaren och avverkningssentreprenör har inkommit anspråk på ersättningar. Förhandlingar pågår och bedöms kunna slutföras inom kort.

Upplysningar

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen med stöd av 7 kap 7 § miljöbalken medge undantag från meddelade föreskrifter. Finns det synnerliga skäl får Länsstyrelsen helt eller delvis upphäva detta beslut.

Ansvarsfördelning vid insektsangrepp eller liknande

Eftersom området i stort skall lämnas till fri utveckling skall vindfällan och stormskadad skog lämnas. Det ansvar som markägaren har enligt 29 § skogsvårdslagen kommer efter reservatsbildningen att vara statens ansvar.

Ikraftträdande

Föreskrifterna träder i kraft den 23 januari 2001.

Kungörelse

Detta beslut skall kungöras i ortstidning (Göteborgs-Posten). Sakägare skall anses ha fått del av beslutet den dag kungörelsen var införd i tidningen.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, Miljödepartementet. Den som har rätt att överklaga skall göra det inom tre veckor från den dag vederbörande får del av beslutet, se bilaga 5.

Beslut i detta ärende har fattats av länsöverdirektör Göran Bengtsson, beslutande, juristen Jonas Ledelius, arkitekten Margareta Lannér-Hagentoft, antikvarien Malin Larsson, enhetschefen Sven Swedberg och naturvårdsintendenten Bengt Frizell, den sistnämnde föredragande.

Göran Bengtsson

Bengt Frizell